

УДК 820.091

Передумови реформування освітнього середовища у руслі методологічної педагогіки

Грубник О.В., Дмитрів Д.О.

Херсонський національний технічний університет, Херсон, Україна

Анотація: Розкрита сутність основної причини складності і відповідальності освітньої діяльності в умовах сьогодення. Сформульовані найбільш важливі сьогодині проблеми освіти, а саме: обмежена доступність, спрямованість на прикладну фактологію, формування уривчастого калейдоскопічного світогляду, відсутність передумов до самоосвіти і до забезпечення її неперервності. Відзначені передумови та окреслені напрямки її реформування. Визначений основний концептуальний підхід до побудови освітнього середовища, що передбачає відкритість доступу до знань для всіх людей. Відмічені необхідні результати навчання для всіх членів суспільства для забезпечення стійкості та безкризового його розвитку в умовах прискорення темпів оновлення технологій.

Ключові слова: освітнє середовище; методологія; реформа

Сьогодні одною з головних причин складності і відповідальності освітньої діяльності можна вважати все більш швидке оновлення технологій в різних сферах людського життя. Деякі науковці визначають цю причину як Закон часу [1], виокремлюючи у житті людської спільноти два ритмічних початку, що найбільш істотно впливають на характер соціальних процесів і спостережуваних в суспільстві явищ. Перший - біологічний, другий - соціально-технологічний. Основним показником першого є частота зміни поколінь людей, яка є відносно сталою величиною. Показниками другої групи ритмів є частоти зміни соціальних форм життя, частоти оновлення технологій в різних сферах, які сьогодні досягли небувало високих величин. Від початку історії до ХХ ст. ці соціально-технологічні частоти були значно нижче частот біологічних процесів і ті знання, які отримувала людина в молодості під час навчання, могли служити їй все життя. Сьогодні ж на очах одного покоління відбувається вже декілька змін технологічних укладів і темпи розвитку сучасних технологій часто випереджають можливості людського сприйняття й потенціал розвитку методичних програм у багатьох практичних областях. Зараз стає все більш очевидним, що систематичних знань, отриманих навіть у вищій школі, абсолютно недостатньо для успішної багаторічної діяльності в багатьох галузях.

Система освіти в нашій країні, у тому числі вищої технічної, вже методологічно не відповідає потребам сьогодення, не враховує описаний вище Закон часу та реалії сучасного інформаційного століття.

На наш погляд, найбільш важливими сьогодинішими проблемами освіти та передумовами її реформування є наступні:

1. Вища освіта (як і якісна загальна) стає все менш доступною, більш елітарною. Зменшення державного замовлення, падіння якості підготовки у школах (особливо на периферії) на фоні зниження рівня життя населення створюють труднощі для розвитку та реалізації свого потенціалу значній частині здібної молоді з малозабезпечених сімей та віддалених районів й призводять до втрати частини талановитої кадрової бази. Зрозуміло, що елітарна кадрова база (для якої фінансово доступна якісна загальна та вища освіта) завжди менше загальнонаціональної, а таланти у еліті народжуються, не частіше, ніж в інших верствах населення - це відомий факт. Комерціалізація освітніх послуг вишів хоч і зумовлює збільшення числа здобувачів вищої освіти, але не забезпечує задоволення потреб у фахівців зі спеціальностей, які необхідні країні, й, крім того, як вже показав досвід, призводить до зниження якості самої освіти. Тому необхідно створювати систему підготовки кадрів, реально доступну для всіх бажаючих її отримати.

2. Освіта, як шкільна, так і вища сьогодні переважно зведена до опанування прикладних фактологічних знань. З розвитком технічного прогресу обсяги інформації зростають, зі збільшенням історії людського існування фактів стає все більше. Відповідно збільшується кількість навчальних дисциплін і тем, кількість фактичних матеріалів і опис приватних методів в цих темах. Крім того, прикладна фактологія швидко знецінюється, знання, вміння та навички, сформовані на її основі, періодично застарівають. Широко впроваджуваний нині компетентнісний підхід принципово проблеми не вирішує. Тому необхідно переходити до школи методології освоєння прикладних фактологічних знань, до опанування методів інформаційної адаптації до робочого місця в будь-якій галузі людської діяльності.

3. У сучасній освіті відсутня спрямованість до формування світоглядної цілісності. Спостерігається ухил в бік дедалі більшої диференціації та аналітичності, що сприяє формуванню так званого калейдоскопічного світогляду, характерного тим, що в ньому відсутні стійкі у часі зв'язки між окремими його компонентами. Тому калейдоскопічний світогляд не є засобом адекватного моделювання перебігу подій у житті, і тому далеко не завжди дозволяє виявити допустимі варіанти можливого майбутнього та виробити найкращу лінію поведінки. Внаслідок цього носії калейдоскопічного світогляду приречені на систематичні помилки, часто стають заручниками обставин та знаходяться в залежності від тих, хто спирається на світогляд, що більш адекватно відтворює причинно-наслідкові зв'язки життя. Завдання освіти - не просто дати знання і сформувати навички та вміння в якихось окремих областях діяльності, але сформувати цілісний світогляд, показати роль і значення цих областей діяльності в загальній системі розвитку, дати методологію подальшого самостійного освоєння нових знань і умінь, забезпечити стійкість особистості проти маніпулювання та управління в обхід свідомості.

4. Відсутність передумов до самоосвіти. Методична база, інфраструктура, інформаційні ресурси, освітня політика держави, не забезпечують необхідний рівень доступності самоосвіти. Відомо, що людина найповніше використовує тільки самостійно здобуті знання. Навчальні заклади повинні бути освітніми осередками для всіх вікових і соціальних груп населення, які цікавляться новими знаннями, що в умовах стрімкого оновлення технологій життєво необхідно. Основна ж освітня діяльність повинна бути розподіленою по всіх формах людського співжиття, що потребує іншої якості і видів цієї діяльності, відкритості і доступності ресурсів, належного рівня консультативного сервісу і т.д.

5. Відсутність системи безперервної освіти. Сьогодні значна маса людей остаточно розлучається з процесом освіти після школи, вищу і більше вже до нього не повертається. Давно висунуті тези про необхідність впровадження безперервної освіти [2] наразі не реалізовані. Але, головне, не формується суспільна свідомість, суспільна потреба в постійному прагненні до нових знань. Тому, як у 20-х роках минулого століття була необхідність проведення масового руху по ліквідації безграмотності населення, так сьогодні є нагальна потреба створення масового руху до системи безперервної освіти.

Стосовно загального принципу побудови освітнього середовища можна виділити два основних концептуально протилежних підходи: 1) натовпо-елітарний підхід, який передбачає концентрацію знань в елітарних колах, а «натовпу» знання даються спрощеними фрагментами «в частині, що їх стосується» (властивий західній культурі в цілому); 2) більш прогресивний, який передбачає відкритість доступу до знань для всіх людей. Лише другий підхід здатний вивести людство з кризи, в якій воно сьогодні знаходиться.

Для забезпечення стійкості та безкризового розвитку суспільства кожна людина по завершенні обов'язкової для всіх освіти повинна: мати цілісний світогляд; володіти методологією освоєння прикладних фактологічних знань і швидкочитанням; володіти необхідним обсягом знань з прикладної фактології, достатнім для усвідомленого ведення здорового способу життя і початку професійної спеціалізації; вільно володіти не менше, ніж двома іноземними мовами. Інформаційна ж адаптація до конкретного місця роботи і

підтримання поточного кваліфікаційного рівня для методологічно сформованого фахівця, що володіє швидкочитанням, не становитиме труднощів за умови доступності інформації будь-якого рівня в найкоротші терміни.

Prerequisites for reforming the educational environment in line with methodological pedagogy

Hrubnyk O., Dmytriev D.

***Annotation:** The essence of the main reason of complexity and responsibility of educational activity in the conditions of modernity is revealed. The most important problems of education today are formulated, namely: limited availability, focus on applied facts, the formation of a jerky kaleidoscopic worldview, the lack of prerequisites for self-education and ensuring its continuity. noted background and outlines directions for reform. The basic conceptual approach to the construction of the educational environment is defined, which implies the openness of access to knowledge for all people. The necessary results of training for all members of society to ensure sustainability and crisis-free development in the context of accelerating the pace of technology renewal are noted.*

***Keywords:** Educational environment; methodology; reform*

Предпосылки реформирования образовательной среды в русле методологической педагогики

Грубник А.В.; Дмитриев Д.А.

***Аннотация:** Раскрыта сущность основной причины сложности и ответственности образовательной деятельности в условиях современности. Сформулированы наиболее важные сегодняшние проблемы образования, а именно: ограниченная доступность, направленность на прикладную фактологию, формирование отрывистого калейдоскопического мировоззрения, отсутствие предпосылок к самообразованию и обеспечение ее непрерывности. отмечены предпосылки и очерчены направления ее реформирования. Определен основной концептуальный подход к построению образовательной среды, что предполагает открытость доступа к знаниям для всех людей. Отмечены необходимые результаты обучения для всех членов общества для обеспечения устойчивости и бескризисного развития в условиях ускорения темпов обновления технологий.*

***Ключевые слова:** Образовательная среда; методология; реформа*

Список літератури

1. Достаточно общая теория управления: постановочные материалы учебного курса факультета прикладной математики – процессов управления С-ПбГУ. – С.Пб.: Изд-во СПбГУ, 2003. – 250 с.
2. Подласый И.П. Педагогика. Новый курс: Учеб. Для студ.пед.вузов: В 2 кн. – М.: ВЛАДОС, 2000. – Кн.1. – 576 с.
3. Попов Л.Е., Лесняк Л.И. Эмоции и учебно-познавательная деятельность. – Томск, ТИСИ, 2004. – 56 с.